

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-83/2005/100.

Ikt. sz.: AM/24006/95.

A Gazdasági Versenyhivatal versenytanácsa az

- AND NOW Kft. (Budapest);
- Northline Kft. (Budapest) és a
- Exclusive Change, Exclusive Best Change, Exclusive West Change, Exclusive Pannon Change, Exclusive Special Change, Exclusive Extreme Change Kft.-k (Budapest);
- Corner-Trade Kft. (Budapest);
- Good Change Kft. (Budapest)

eljárás alá vontakkal szemben versenykorlátozó megállapodás és összehangolt magatartás miatt indult versenyfelügyeleti eljárás során tartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t.

A versenytanács megállapítja, hogy a Northline Kft. és az AND NOW Kft. 2004. január 1-től kezdődően napi rendszerességgel, a Váci utcára és közvetlen környékére kiterjedően versenykorlátozó módon egyeztették árfolyamaikat.

A jogsértés miatt a Northline Kft. 3 600 000 Ft., az AND NOW Kft. 1 000 000 Ft versenyfelügyeleti bírságot köteles a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557 számú bírságbevételi számlája javára megfizetni.

A versenytanács az eljárást egyebekben megszünteti.

A határozat címzettjei a határozat ellen annak kézhezvételétől számított 30 napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsánál előterjesztett jogorvoslati kérelemmel élhetnek.

INDOKOLÁS

I.

Az eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal 2005. július 20-án hivatalból indított versenyfelügyeleti eljárást annak megállapítására, hogy az eljárás alá vont vállalkozások naponta egyeztetik-e a valutavásárlási és -eladási árfolyamokat, melyet ezt követően a vállalkozások által működtetett valutaváltók területenként egységesen alkalmaznak. Mindez felvetette az árak egyeztetésének gyanúját is. Az eljárás a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) mellett az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSz.) 81. cikke, illetve az Európai Megállapodás 62. cikkét implementáló 2002. évi X. törvény alapján egyaránt megindításra került.

II.

A vizsgálat által feltárt bizonyítékok

A helyszíni rajtaiutések eredményei

2. A GVH Kartell Csoportja 2005. július 20-án Tpv. 65/A §-a szerinti előzetes értesítés nélküli helyszíni kutatást hajtott végre az Exclusive Change Kft.-nél, az AND NOW Kft.-nél és a Northline Kft.-nél. A helyszíni kutatások során az Exclusive Change Kft. irodájában jogsértésre utaló iratot nem találtak a vizsgálók.
3. Az AND NOW irodájában fellelhető volt egy, 2005. július 19-én, délelőtt 9.40 perckor - a Northline Kft.-től küldött - fax, amely tartalmazta az összes árfolyamot (15 tétel). Összevetve azt az AND NOW Kft. aznapi, 9.52 perckor kinyomtatott árfolyamaival megállapítható, hogy az EUR és a NOK eladási, és vételi árfolyamai megegyeznek, ezen kívül a CHF, a HKK és az SKK esetében az eladási, a CZK és a SIT esetében pedig a vételi árfolyamok megegyeznek. Az ügyvezető a helyszínen jegyzőkönyvbe mondta, hogy a Northline Kft. által küldött fax a versenytársakkal való információáramlás része. Kötelező ereje nincsen, fax csak a Northline-től érkezik napi rendszerességgel, más versenytárustól nem kapnak ilyen faxot.
4. A Northline Kft.-nél egy „Árfolyamozás” című, kézzel írott A4-es papírt találtak a vizsgálók, amely három részből áll: bankok, versenytársak felsorolása, öt esetben a versenytárs mellett föl van tüntetve azok telefonszáma, valamint EUR+USD vétele, hol EUR+USD vétel, eladás, illetve egy esetben az előzőek mellett CHF vétele. Második részében négy név - Maker, Jimmy, Weiss és Molnár -, mellettük fax számaik találhatóak. Illetve: Körfax „MCU, V36” és körfax „B38, RK, MOM, R6”. A harmadik bekezdésben 25 db kód található.

Az alkalmazott árfolyamok és híváslisták

5. A GVH vizsgálói a Magyar Telekomtól bekérték 2004. január 1-től, meghatározott időszakra vonatkozóan, az egyes eljárás alá vontak megjelölt telefonszámokhoz tartozó híváslistákat. Az adatok azt mutatják, hogy az AND NOW Kft. a kiválasztott (2005. március 20. és július 20. közötti) négy havi időszakban a hétvégék kivételével naponta fogadott a Northline Kft.-től hívást, ugyanazon számról. E hívások időtartama tipikusan 59-60 másodperc volt. A határozat 3. pontjában hivatkozott fax elküldése szintén 59 másodpercet vett igénybe. Megjegyzendő, hogy a híváslisták szerint hasonló faxot adott le a Northline Kft. négy másik, eljárás alá nem vont valutaváltónak.

6. Az eljárás alá vontak által beszolgáltatott adatok a Northline Kft. és az AND NOW Kft. árfolyamaik nagyfokú hasonlóságát mutatják.
7. A vizsgálat a Northline két irodája, az AND NOW, az Exclusive és az eljárás alá nem vont IBUSZ váci utcai irodáinak euróra vonatkozó vételi árfolyam 2005. április 1. és 2005. július 31. közötti adatait vetette össze. Az AND NOW Kft.-nek többek között Budapest, Váci utca 16. és a Váci utca 75. szám alatt is van pénzváltója, a Northline Kft.-nek pedig a Petőfi Sándor utca 1., 6., 12. és a Váci utca 36., 40. szám alatt is találhatóak váltói. Az alábbi összehasonlítás 122 napra vonatkozó adat alapján készült, bár az And Now esetében csak 92 nap, az IBUSZ esetében pedig csak 94 nap állt rendelkezésre. Az adatbázist kiegészítésre került az MNB napi középárfolyamára vonatkozó idősorral, ami jó mutatója a pénzügyi folyamatoknak.
8. A cégek árfolyamainak korrelációját a következő táblázat mutatja¹

	NORTH36	NORTH40	ANDNOW	EXCLUSIVE	IBUSZ
NORTH36	1,000	0,995	0,980	0,940	0,921
NORTH40	0,995	1,000	0,983	0,935	0,921
ANDNOW	0,980	0,983	1,000	0,929	0,924
EXCLUSIVE	0,940	0,935	0,929	1,000	0,914
IBUSZ	0,921	0,921	0,924	0,914	1,000

9. Az első és a második sort elemezve látható a Northline 36 illetve a Northline 40 árfolyamainak korrelációja a többi céggel:
- a Northline 40 illetve a Northline 36 esetében ez közel 1, ami érthető, hiszen közös irányítás alá esnek,
 - az AND NOW esetében ez alig alacsonyabb az előzőnél,
 - az Exclusive és az IBUSZ irányában ez láthatóan alacsonyabb (és utóbbi kettő között már nem látszik jelentős eltérés), illetve az Exclusive és az IBUSZ közötti korreláció hasonló mértékű.
10. Mivel az árfolyamok „együttmozgását” más közös tényezők is okozhatják – jelen esetben a pénzügyi folyamatok –, ezért e hatást ki kellett szűrnie az elemzésnek. A következő táblázat az adott napon a cég árfolyama és az MNB középárfolyama között fennálló különbség (árfolyammarzs) tekintetében nézett idősorok korrelációját mutatja:

	N36-MNB	N40-MNB	AND-MNB	EX-MNB	IB-MNB
N36-MNB	1,00	0,97	0,84	0,68	0,56
N40-MNB	0,97	1,00	0,84	0,64	0,54
AND-MNB	0,84	0,84	1,00	0,60	0,55
EX-MNB	0,68	0,64	0,60	1,00	0,59
IB-MNB	0,56	0,54	0,55	0,59	1,00

11. Ezek az adatok azt mutatják, hogy

¹ Csak azon 79 napra nézve, amikor minden cégtől van adat.

- a Northline cégek és az AND NOW árfolyammarzsai közötti korreláció igen magas (0,84),
- az előző idősorok, valamint az Exclusive és az IBUSZ árfolyammarzsai közötti korreláció sokkal alacsonyabb (a legmagasabb érték is 0,7 alatt van), az IBUSZ itt már jobban elkülönül az Exclusive-tól.

12. A Northline, az AND NOW és az Exclusive árfolyamaik közötti különbségeket az alábbi táblázat példázza (a Northline cégek közül itt elegendő a Northline 36-t szerepeltetni).

	EX-N36	EX-AND	AND-N36
Átlag	0,02	0,16	-0,13
Maximum	4	4	1
Minimum	-2	-2	-1
Szórás	0,77	0,85	0,47

13. Látható, hogy az átlagos különbség bármely két pénzváltó árfolyama között nem különbözik jelentősen a nullától. Ugyanakkor az AND NOW–Northline árfolyamkülönbség esetében a szórás közel fele akkora, mint a másik két esetben, illetve a legnagyobb eltérés a két pénzváltó árfolyamai között 1 forint, míg az Exclusive irányában volt olyan nap, amikor ez az eltérés 4 forint volt. A 97 nap közül, amikor mind az AND NOW-tól, mind a Northline-től volt adat, 68 napon ugyanaz volt az árfolyam.

Tanúvallomások

14. **M. Gy.**, az AND NOW Kft. tulajdonosa tanúként elmondta, hogy meghatározó tényező az aznapi MNB szerinti középárfolyam, ami a teletextről megszerezhető. Ettől plusz – mínusz 1,5 % eltérést alkalmaznak, melynek célja, hogy egy 3 % marzs keletkezzen. A másik tényező a cég pénzállománya. Ha valamely valutából túl nagy készlettel rendelkeznek, akkor ott kedvezőbb árfolyammal tudják az eladást növelni. További tényező a versenytársak figyelembevétele, de ez nem jellemző náluk, inkább a bankokat veszik figyelembe. Más pénzváltók árfolyamai is eljuthatnak hozzájuk, azok leolvashatók az irodáik tábláiról. A nyitóárfolyamuk kialakításában nem játszik szerepet a versenytársaik árfolyama.
15. A Northline-től származó fax megtekintését követően elmondta, hogy ez az információáramlás része. Ha valaki kér tőlük, vagy ők kérnek árfolyamot, akkor szoktak ilyet küldeni. Ha tőlük kér valaki egy árfolyamot, akkor ők az egészet kinyomtatják és az összes árfolyamukat elküldik. Nincs tudomása arról, hogy rendszeresen kapnának árfolyamot a Northline, vagy más versenytársaktól – erre nem is tartanak igényt.
16. Iroda számot tekintve az Exclusive csoport tekinthető a legnagyobbak Budapesten.
17. Határozottan azt vallotta, hogy a versenytársak között nincs semmilyen megállapodás az árfolyamok tekintetében.
18. A BRFK előtt egy büntetőeljárás keretében a fenti tanúvallomáshoz képest másként nyilatkozott. Az újbóli meghallgatás alkalmával a GVH vizsgálói nyilatkoztatták,

hogy fenntartja-e korábban tett vallomását, majd, az igenlő válasza után, elétárták a BRFK tájékoztatását. Azt vallotta, hogy nem tudja, miért nyilatkozta a rendőrség előtt tanúként, hogy „a belvárosban egységes árfolyamokkal dolgozunk a többi pénzváltó céggel, reggelente általában faxon kapjuk az árfolyamot Madarász úrtól. A vételi árfolyamra vonatkozik ez a megegyezés, az eladásira nem.” Irányított kérdés lehetett, amire ezt a választ adta, ami azonban nem felel meg a valóságnak.

19. A rendőrségi jegyzőkönyvben, az IBUSZ-szal kapcsolatos egyeztetéssel kapcsolatban is azt vallotta, hogy az sem felel meg a valóságnak. Az IBUSZ kijelentette, hogy a vételi árfolyamuk fölé, és az eladási árfolyam alá megy. A Savoya-parkban van egy váltóhelyük, és az IBUSZ kirendeltség vezetője jelentette ezt ki, hogy ez központi utasítás. Vallomása szerint ez felel meg a valóságnak, nem a rendőrségen tett vallomás.
20. A vizsgálók tanúként meghallgatták **N. E-t**, az IBUSZ Savoya-parki irodavezetőjét, mivel **M. Gy.** rendőrség előtt tett tanúvallomásában az szerepel, hogy együttműködnek, azonos vételi árfolyamon dolgoznak. Az árfolyamot a központtól kapják, minden reggel fél és háromnegyed kilenc között. Az árfolyamról nem dönthet. Ha a szomszéd – a **M. Gy.** tulajdonában álló pénzváltó – árfolyama számukra kedvezőtlen gazdaságilag, akkor erről tájékoztatja a központot, és ők engedélyezik, hogy alájuk, vagy föléjük menjen. Konkurens cég biztosan nem faxolt át árfolyamot és más módon sem tájékoztatatta őket konkurens az áraitól. **M. Gy.** a nyitásukkor megkereste ugyan, hogy nem akar háborút, de ő közölte vele, hogy az árfolyamról a központ dönt. A valóságnak az felel meg, hogy a két cég között éles verseny folyik.
21. **A. P.** tanú előadta, hogy 1998-ban vették meg a Ciklámen Tourist Rt.-t, 10-12 helyen váltottak pénzt országosan. 2001-2002 körül kezdődtek a konfliktusok, amikor alacsonyabb árakkal kezdett versenyezni. A vidéki konkurensek – először Sopronban - számon kérték a „bevett ár” betartását.
22. Később megkeresték a pénzváltó vezetők, hogy ez így nem mehet tovább. A piac működése egyszerű, hiszen pénz adás-vételéről van szó, csak az árakat kell összevetni. Nem vezetett jegyzőkönyvet, de többször tárgyalt **Ma. Gy.**-val, Szombathely, Szolnok, Sopron, Sárovar, Győr, Kapuvár, és Veszprém voltak a nagy ütközési pontok. A Váci utcai messze volt az eljárás alá vontak irodájától. A legnagyobb nyomás az Exclusive Change részéről volt, a többiek részéről nem. Azt akarta Madarász Gyula elérni, hogy fogadják el az általuk alkalmazott egységárat.
23. Budapest belvárosát, a Váci utcát egy piacként kezelték – ezt **Ma. Gy.** mondta, hogy ott már „rendet tettek”. Azt akarta, hogy ők is álljanak be a sorba. Ő azonban azt mondta, hogy ez neki nem elfogadható. Az együttműködés során, **Ma. Gy.** szerint, felhívták volna, vagy körfax formájában tájékoztatták volna, de nem vettek ebben már részt. Más „baráti” pénzváltóktól úgy tudja, hogy körfax útján kommunikáltak a konkurens pénzváltók.
24. A Magyar Pénzváltók Országos Egyesületébe (a továbbiakban: Pénzváltók Egyesülete) azért nem lépett be, mert szerinte az egységes árak alkalmazása a felvétel feltétele. Az Egyesület elnöke egy alkalommal azt mondta, hogy ha valaki nem áll be a sorba, akkor az irodája melletti üzletet kibérelnek és ezen keresztül tönkreteszik.
25. **H. Gy.** tanú 1999-2000-ben került a Ciklámen Touristhoz, 2003 júniusától az IBUSZ-nál dolgozik. Az ő sérelmére elkövetett, a valutaváltó piaccal kapcsolatos súlyos testi sértés miatt rendőrségi eljárás folyik. Ennek a támadásnak egyik oka volt, hogy nem

voltak hajlandóak bizonyos árfolyam egyeztetésre. A másik pedig, hogy az IBUSZ „rossz helyen” terjeszkedett és további ügyfeleket vont el a piactól. 2003 júniusától jelentek meg felé az árfolyam egyeztetési igények az IBUSZ-nál. Előtte is voltak ilyen igények a Ciklámennél, de ott nem ő tárgyalt ezekről. Ma. Gy. általánosságban kereste meg azzal, hogy jó lenne beállni a sorba.

26. Győr, Budapest, illetve a Tesco Budaörs esetében Madarással többször is beszélt erről. A rábeszélésekben majdnem mindig elhangzott az a mondat, hogy ebben mindenki benne van csak ők nem. Madarász soha nem nevezte meg pontosan, hogy kik vannak benne az árfolyam megállapodásban. Ma. Gy. azt az ajánlatot tette, hogy maradjon az IBUSZ-nál, és felajánlott 500 000-600 000 Ft-ot, majd a fiúkkal összedobják. Feladata az lett volna, hogy Madarász utasításait kövesse, és akkor mind az ő cégének, mind az IBUSZ-nak jó lesz.
27. A szándék az volt, hogy a fő valutanemekben a kiírt árfolyamok legyenek azonosak. A vételi oldalon kielezettebb a helyzet, mert venni nehezebb, mint eladni. Amit megvettek, azt el is tudták adni, kevés valuta volt a piacon. Az árfolyamversenyben aki jobb vételi ajánlatot tesz, az többet tud vásárolni és így többet tud eladni is, ebből adódóan több a haszna. Az azonos árfolyamok kiszűréséhez elsősorban nem az euró árfolyamát, hanem a kevésbé kurrens valuták árfolyamát kell megnézni. A kurrens valuták azonossága versenyhelyzetben is kialakulhat.
28. A többi eljárás alá vont vállalkozás esetében nem volt, és nincs is kapcsolata. Az AND NOW Kft.-vel egyetlen alkalommal a Savoya-park vonatkozásban került kapcsolatba, de egyezés itt sem történt.
29. Nincs arról tudomása, hogy a Pénzváltó Egyesületbe történő belépés feltétele az azonos árfolyam-politika elvének elfogadása lenne.
30. **P. I.** tanú, a Corner Trade tulajdonosa elmondta, hogy 1997-től foglalkoznak pénzváltással. Először Dunaújvárosban, majd Veszprémben és Fehérváron működtek, ezután Kecskeméten, Szolnokon, Pécsen, Kaposváron és Nagykanizsán. Budapesten nem tevékenykednek. Az MKB-vel van szerződésük, a bank nem befolyásolja az árfolyamképzésüket. Az eljárás alá vontak a meghatározóak a piacon.
31. A Pénzváltók Egyesülete létrejött a Ma. Gy.-val való egyik közös megbeszélésük eredménye volt. Az egyesület érdekképviseleti szerv, nem az árfolyamok egyeztetésére jött létre. Azon kívül, hogy felment-e az euró, másról nem beszéltek sohasem. Semmilyen formában nem érkezett megkeresés bármely vállalkozástól feléjük az árfolyamképzéssel kapcsolatban.
32. Ismeretei szerint biztosan előfordulhat a piacon, hogy megkéri egyik vállalkozás a másikat, hogy faxolja át az árfolyamát. Ez nyilvános információ, olyan, mintha átmenne a sarokra megnézni. Itt filléres különbségek lehetnek csak. Az előfordult már, hogy az OTP-től kért árfolyamot átfaxolni, de az eljárás alá vont vállalkozásoktól egyszer sem.

Az ügyfelek vizsgálati szakban tett nyilatkozatai

33. Az eljárás alá vontak együttesen előadták, hogy nem kötöttek megállapodást egységes árfolyam kialakításáról egyetlen hasonló tevékenységet folytató céggel sem, így egyetlen másik eljárás alá vont céggel sem. Az eljárás alá vontak álláspontja szerint minden piaci szereplő figyelemmel van konkurenciája árára is, hiszen amennyiben a konkurens társaság ugyanazt a terméket olcsóbban adja, arra reagálni szükséges, amennyiben a társaság nem kívánja, hogy konkurense ügyfeleit, vásárlóit elcsábítsa. Árfolyamaikat önállóan állapítják meg, naponta, sőt, sokszor – a nemzetközi valutapiaci mozgásokra, és a konkurencia árfolyam-politikájára tekintettel – naponta többször is korrigálva, változtatva azt.
34. Egyes versenytársak közötti információáramlás nem alapozza meg a versenytársak közötti tisztességtelen piaci magatartást tekintettel arra, hogy a törvény nem az információcserét tiltja, hanem a versenytársak közötti összehangolt piaci magatartást. A pénzváltó piac speciális piac, ahol a „hasonló ár” kifejezésnek új fogalmat kell adni tekintettel arra, hogy egyrészt a különböző valuták egymás között nem helyettesíthetőek, másrészt bizonyos valuták esetében akár a néhány filléres eltérés is jelentős eltérést képez. Önmagában nem lehet az eljárás alapja sem az egyéb iránt publikus árfolyamjegyzék közlése egy versenytárssal.
35. A **Northline Kft.** képviselője szóban előadta, hogy az „Árfolyamozás” című dokumentum a konkurencia, illetve olyan telefonszámokat tartalmazza, ahol árfolyamokról szoktak érdeklődni. Az itt szereplő konkurens irodákat, illetve kereskedelmi bankokat reggelente felhívják, és árfolyam információt kérnek. A telefonos érdeklődés esetén nem mutatkoznak be. A lista három részre bontható az egyik a bankok és a konkurens irodák, ahol telefonon érdeklődnek. A második csoport az, ahonnan faxon kérnek be árfolyamokat. Ezek közül a Maker (belváros), Jimmy és a Weiss pénzváltók, Molnár – M. Gy., akinek tudomása szerint Sz. T. (And Now) az alkalmazottja. A faxon keresztüli információáramlás a kezdetektől fogva jellemző.
36. Az **AND NOW Kft.** ügyvezetője a fellelt faxszal kapcsolatban szóban előadta, az a szükségeszerű információ áramlás része. Az ő árfolyamunk nem egyezik sem a faxon szereplő Northline, sem más váltó árfolyamával. Az esetleges részleges egyezés csak a véletlen műve lehet. Éles a verseny a valutaváltó piacon, ezért figyelik a versenytársak árfolyamait. Ez a tájékozódás történhet személyes megfigyeléssel (nem rendszeresen a Váci utcában történő körbejárással) és fax útján. Az AND NOW Kft. szokott faxot küldeni. Időszakosan, hetente, kéthetente a Northline-től kaptak faxot. A fax nem napi rendszerességgel jön.
37. Az **Exclusive Tours** elsőként kezdett pénzváltással foglalkozni Kft.-ként Magyarországon. 1995-ben alakultak meg az Exclusive Change-ek, mert jobbnak látták, ha területenként alakítanak cégeket. Az Exclusive Change lett az anyacég. A leánycégek önálló árfolyamképzéssel dolgoztak. Fontosabb stratégiai kérdésekben az ügyvezető igazgatók leültek, és közösen döntöttek. A Raiffeisen ügynökeiként a devizaközéptől plusz-mínusz 10 százalékban térhetnek el a vételi és az eladási oldalon. A versenytársakkal van egy baráti-haveri kapcsolatuk, de mindenki építgeti a saját üzletét. Ők építettek elsőként egységes arculatú országos hálózatot (több mint 160 irodájuk van); néhány év múlva a Northline, az And Now, vagy a vidéki cégek is így működtek. Nyolckor ki van téve az árfolyam táblájuk, kilenckor nyitnak – a többiek általában tízkor. Nem kommunikálnak velük, de bejöhetnek hozzájuk elvinni a kinyomtatott árfolyamot. Nem igaz, hogy egységes árfolyamon dolgoznának a belvárosban, nincs megegyezés a versenytársak között.

38. A **Corner-Trade** képviselője előadta, hogy nyolc pénzváltó üzletük van nyolc városban, a központ Dunaújvárosban található annak ellenére, hogy a székhely Budapesten van. P. I., mint tulajdonos és pénzügyi felelős felel a pénzváltási üzletág vezetéséért és az árfolyamképzésért. A magánpénzváltók között árverseny folyik. A nagyok mind beléptek az Egyesületbe. Az Egyesület havonta-kéthavonta ül össze, árfolyamokról nem esik szó.
39. Más vállalkozástól árfolyamképzéssel kapcsolatos megkeresés nem érkezett hozzájuk. Tudatosan nem mennek el másik pénzváltóhoz, de ha arra járnak, megnézik az árat. Naponta kb. 50 olyan telefonhívást kapnak, hogy mondják be árfolyamaikat, de nem tudják, hogy ki hívja őket. Úgy érzi, kötelességük elmondani az áraikat, hiszen nyilvánosan hirdetnek árfolyamot.
40. A Ciklámen Tours és az IBUSZ etikátlan és ésszerűtlen üzleti magatartást folytatnak. Ez azt jelenti, hogy olyan árat hirdetnek, amit nem tudnak teljesíteni. Rendkívül kicsi marzssal dolgoznak, és nem tudják kiszolgálni az ügyfeleket: vagy forinthiánnyal, vagy valutahiánnyal küzdenek. Ügyfelektől úgy tudja, hogy akkor is kint hagyják az árfolyamot, ha nincs is készleten valutájuk.

Nyilatkozatok a versenytanács előzetes álláspontjára

41. Mivel a versenytanács előzetes álláspontjában a Northline Kft. és az AND NOW Kft. vonatkozásában tartotta elképzelhetőnek a jogsértés megállapítását, e két vállalkozás adott be – alapvetően egybecsengő – írásos észrevételeket.
42. Véleményük szerint a GVH korreláció analízise indokolatlanul leszűkített köre és az eredmények hibás értékelése téves következtetésekhez vezetett. Az összehasonlítás indokolatlanul az euró vételi árfolyamára szűkült, továbbá az összehasonlításnál indokolatlannak tartják a más üzletpolitikát követő Ibusz és az Exclusive Change kiválasztását. Az eljárás alá vontak vételi, illetve eladási árfolyamainak jelentős része állításuk szerint nem egyezik meg. Csak az eurót nézve is megállapítható, hogy a versenytanács által kiválasztott 2005. április 1. – július 31-ig terjedő időszakban a vizsgált 92 napból 60 esetben nem egyeztek meg pontosan az eladási árfolyamok. Nem világos számukra, miért csak az euró vételi árfolyamait vizsgálta részletesen a versenytanács. Indokolatlan a marzs egy kisebb részét vizsgálni, hiszen a cégek üzletpolitikáját a teljes marzs határozza meg. Az általuk kiszámolt euró eladási árfolyamai szerint mind a négy cég között egyaránt jelentős mértékű korreláció mutatható ki. Előadták továbbá, hogy a 0,84-as érték nem nevezhető „igen magasnak”, az legfeljebb közepesen erős kapcsolatot jelez.
43. Hiányolták az érintett piac pontos meghatározását. Amennyiben a Váci utca és közvetlen környéke lenne az érintett piac, arról elmondható, hogy az egy sokszereplős, presztízs jelleg miatt is sajátos piac. Ha a két vállalkozás a fogyasztók kárára össze is hangolták volna magatartásukat, úgy a fogyasztók a szomszéd épületben működő pénzváltóhoz fordulhattak volna.
44. A két vállalkozás közötti fax-váltással kapcsolatban arra hivatkoztak, hogy annak megsárgult eredeti változatából és másolataiból nem olvasható ki a feladó, a címzett, a küldés időtartama, sem a legtöbb árfolyam, így a fax alapján a versenytanács megállapításait „nem áll módjukban hitelt érdemlő módon ellenőrizni, illetve elfogadni”.

45. Hangsúlyozták továbbá, hogy az irat nem jövőbeli magatartásra vonatkozik. A Northline Kft. Váci utca 40. sz. alatti váltóhelye hétköznapokon 9 órakor nyit, így azok az AND NOW Kft. üzletének nyitásakor, sőt a fax küldésekor már a Northline Kft. által önállóan eldöntött, nyilvánosan alkalmazott árfolyamok voltak. Az árfolyamokat azok kifüggesztését követően bárki szabadon megismerhette.
46. A Northline Kft. előadta, hogy a híváslisták alapján, még ha el is fogadnák, hogy társaságuk valamely alkalmazottja ténylegesen faxon megküldte árfolyamaikat az AND NOW Kft.-nek, az AND NOW Kft. nyitása előtt a Northline Kft. által egyoldalúan eldöntött, nem bizalmas, nyilvánosan alkalmazott információ, bármilyen rendszerességgel történő megadása nem szolgálhat jogsértés bizonyítékául.
47. Az AND NOW Kft. esetében a Váci utca és környékén elért forgalom az összforgalom 12 %-át teszi ki. Ugyanezen arány a Northline Kft. esetében 20 %.

III. Jogi értékelés

Versenykorlátozó megállapodások tilalma

48. A Tpv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. A (2) bekezdés a) pontja szerint ez a tilalom vonatkozik különösen a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására. Ezzel egyező szabályozást tartalmaz az EKSz 81. cikke is és az Európai Megállapodás 62. cikkét végrehajtó 2002. évi X. törvény.

Az EU tagállamok közötti kereskedelem érintettsége

49. A versenytanács – egyezően a vizsgálói indítvánnyal – nem tartotta alkalmazandónak a közösségi versenyjogot, illetve az Európai Megállapodást és az azt végrehajtó jogszabályt. A versenyfelügyeleti eljárás indításakor azt lehetett vélelmezni, hogy a feltételezett versenykorlátozó magatartás Magyarország egész területére kiterjed. Az egy tagállam egészére kiterjedő horizontális kartell általában alkalmas arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre hatást gyakoroljon, mivel olyan hatást gyakorolhat, amely révén – a kölcsönös gazdasági átjárhatóságot akadályozva – megerősíti a piacok nemzeti alapon történő feldarabolását. Tekintettel arra, hogy az eljárásindító határozatban megjelölt magatartás 2002. április 1. és 2004. április 30. között is kifejtésre kerülhetett és a fentiek alapján potenciálisan hatással lehetett a Magyar Köztársaság, valamint az Európai Közösségek közötti kereskedelemre, erre az időszakra nézve az eljárás a 2002. évi X. törvény alapján is megindult. Az eljárás alá vontak magatartásának 2004. május 1. napját követően megvalósított része tekintetében az eljárás az EKSz. 81. cikke alapján is megindult.

50. A versenytanács a beszerzett bizonyítékokra alapozva érintett földrajzi piacnak a Budapest V. kerületi Váci utcát és közvetlen környékét tekintette. Ez a terület lényegesen kisebb, mint ami az eljárás megindításakor feltételezhető volt. A lokális jellegű megállapodások főszabályként nem alkalmasak arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre érzékelhető hatást gyakoroljanak. A Budapest V. kerületének egy kis része sem területileg, sem lakosságát (illetve az ott pénzváltási céllal potenciálisan megforduló ügyfelek számát), sem a cégek forgalmán belüli kis arányát tekintve nem tekinthető az Európai Unió jelentős részének. E két jogszabály tekintetében tehát az eljárás megszüntetésének van helye. A magatartás jogszerűségét ezért a versenytanács a Tpv. rendelkezései fényében vizsgálta.

Megállapodás vagy összehangolt magatartás

51. A versenyjogi értékelés kapcsán leszögezendő: a vállalkozások közötti megállapodások és összehangolt magatartások versenyjogi megítélésének kiindulópontja azon követelmény, hogy a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg, mellőzve a versenytársaikkal akarategységben tanúsított piaci magatartást.

52. A versenytanács gyakorlata szerint nem akkor jön létre egy, a Tpv. 11. §-ába ütköző megállapodás, ha azt a szerződő felek a polgári jogi vagy társasági jogi alapon érvényesen aláírják, hanem akkor, amikor a megállapodásban rögzítettek vonatkozóan a felek közötti akarategyezés megállapítható. A versenyjogi értelemben tiltott megállapodáshoz nem szükséges feltétel az, hogy az polgári jogi vagy társasági jogi értelemben érvényes legyen, illetve az sem, hogy az bármilyen írásbeli formát öltson.

53. A versenyjog nemcsak a megállapodás révén, hanem az összehangolt magatartással megvalósuló versenykorlátozásokat is tiltja annak érdekében, hogy a versenykorlátozás tilalma a megállapodás szintjét (és formáját) el nem érő, de ugyanúgy tudatos versenykorlátozást magában hordozó összehangolt vagy egyeztetett magatartásokra is kiterjedjen. A versenyjog így tilalmazza a vállalkozások közötti koordináció azon fokát is, amely ugyan nem éri el a megállapodás szintjét, de a gyakorlatban a vállalkozások versenyt veszélyeztető kooperációját jelenti, a vállalkozások közötti együttműködés olyan formáját, amely a verseny, a verseny kockázatainak (azok egy részének) helyébe lép. Összehangolt magatartásnak minősül például a vállalkozás olyan megbeszélésen való részvétele, amelyen a résztvevő vállalkozások jövőbeni piaci magatartásukra vonatkozó információkat közlik, cserélik ki egymással, mivel az így a versenytársak tudomására hozott információkat azok szükségszerűen figyelembe veszik piaci magatartásuk meghatározásakor, illetve az adott vállalkozás saját piaci magatartásának alakítása során (közvetlenül vagy közvetve) tekintettel van a versenytársak által közölt információkra. Ha egy vállalkozás versenytársai előtt felfedi az általa a piacon a jövőben tanúsítandó magatartást és versenytársait – jövőbeni magatartásuk befolyásolása céljából – ugyanezen magatartásra buzdítja, ésszerűen feltételezheti, hogy versenytársai az általa közölt információknak megfelelő magatartást fognak tanúsítani vagy legalábbis figyelembe fogják venni azokat a piacon követett magatartásuk meghatározásakor, s ezáltal az érintett vállalkozások a verseny kockázatai helyébe a köztük lévő kooperációt léptetik.

54. Jelen esetben tény, hogy 2005. július 19-én, délelőtt 9. 40 perckor a Northline Kft.-től érkezett egy fax az AND NOW Kft.-hez, amely 15 db árfolyamot tartalmazott. Megállapítható volt továbbá, hogy az AND NOW Kft. aznapi, 9.52 perckor kinyomtatott árfolyamai közül az EUR és a NOK mind az eladás és mind a vételi árfolyamai, ezen kívül a CHF, a HKK és az SKK eladási, a CZK és a SIT vételi árfolyamai megegyeztek a faxon szereplő árfolyamokkal.
55. Tény továbbá, hogy a Northline Kft.-nél egy „Árfolyamozás” című kézzel írott lapot találtak, amelyen többek között megtalálható a versenytársak fax számai között az AND NOW Kft. alkalmazottjának száma is.
56. Ellentmondó nyilatkozatok hangzottak el arról, hogy ez a faxon keresztüli, „kezdetektől fogva jellemző” információáramlás milyen gyakoriságú. A vizsgálok által bekért híváslisták ugyanakkor azt mutatják, hogy az előbbi pontban jelzett kapcsolatfelvétellel rendszeresen sor került.
57. A versenytanács mindezek alapján megállapíthatónak tartotta a Tpv. 11. § szerinti összehangolt magatartás bizonyítottságát. Az információ megküldésének egyirányúsága ellenére az összehangoltság megállapítható volt, tekintettel arra, hogy a faxokat kapó vállalkozás nem tiltakozott, az informálásra rendszeresen sor került és magatartása is azt mutatja, hogy árképzése során figyelembe vette a kapott adatokat (lásd az árfolyamok korrelációjának bemutatását).
58. A GVH által eszközölt rajtaütés során lefoglalt fax az idő múlásával valóban elsárgult és olvashatatlaná vált, de a rajtaütéskor készült jegyzőkönyv tartalmazza a fax idejét és tartalmát, illetve az árfolyamképzésért felelős Sz. T. faxra adott magyarázatát. A vizsgálati szakban folytatott meghallgatások során sem merült fel arra vonatkozó kétely, hogy a faxpapír tartalma, keletkezésének és elküldésének időpontja kérdéses lenne. Végül, az aktában fellelhető a faxpapír fénymásolt példánya is, melynek tartalmával, hitelességével kapcsolatban szintén nem merült fel kétely. Erre tekintettel a versenytanács nem tartotta értékelhetőnek az eljárás alá vontak ellenérveit.
59. Nem zárható ki, hogy az országosan legnagyobb hálózattal rendelkező Exclusive egy szélesebb körű árfolyam egyeztető folyamatot működtet, de erre vonatkozó egyértelmű, konzisztens bizonyítékokat a vizsgálat nem tárt fel. Egymásnak ellentmondó tanúvallomások és nyilatkozatok szólnak az Exclusive csoport szerepvállalásáról a belvárosi áregyeztetést érintően is. Ezek alapján a versenytanács nem tudta megnyugtató módon bizonyítani az áregyeztetésben való részvételét. A Corner Trade Kft. és a Good Change Kft. jogsértésben való részvételét alátámasztó bizonyíték sem került feltárára. Ezért velük és az Exclusive csoport tagjaival szemben bizonyítottság hiányában, a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás megszüntetése volt indokolt.

A verseny korlátozása

60. A Versenytanács gyakorlata szerint nem csak közvetlenül az árakra, hanem az áralakítást befolyásoló egyéb információkra vonatkozó megállapodás vagy összehangolt magatartás is sértheti a verseny szabadságát. Azon információcserének, melynek az a célja vagy hatása, hogy a versenytársak bizonytalan viselkedéséből eredő kockázatokat csökkentsék, ellentétesek a torzulásmentes verseny követelményével. Ha egy vállalkozás rendszeresen megküldi aznapra alkalmazni tervezett árait versenytársának, az két szempontból is jogsértőnek minősül: egyrészt eszköze lehet

egy klasszikus árkartell működtetésének, másrészt ennek bizonyítottsága hiányában is alkalmas a független árképzési döntések meghozatalát befolyásolására.

61. A Northline Kft. és az AND NOW Kft. összehangolt magatartása a Váci utcán található irodáik tekintetében korlátozta a versenyt, megsértve a Tptv. 11. § (2) bekezdés a) pontját. Tekintettel arra, hogy magatartásuk az árak szabad képzésének közvetlen vagy közvetett befolyásolására irányult, az természetét tekintve olyan súlyos versenykorlátozásnak minősül, amelyre nem vonatkozik a Tptv. 13. § (1) bekezdése szerinti csekély jelentőségű kivétel.
62. Az eljárás alá vontak védekezésére reagálva a versenytanács hangsúlyozza, hogy a megosztott információ titkos jellegének nincs ügydöntő szerepe. A jogsértés súlyát nyilván növeli, ha az adatot máshonnan nem tudná beszerezni a versenytárs. Arra nézve sem talált azonban a versenytárs ésszerű magyarázatot, hogy miért éri meg az eljárás alá vontak állítása szerinti élénk versenyben rendszeresen jelentkező (idő és pénzbeli) költség mellett az árfolyamokat megküldeni egy versenytársnak. A versenytanács szerint nem képzelhető el a hosszú ideig tartó, rendszeres, a faxot kapó vállalkozás nyitása előtt lezajló információközlésre más magyarázat, minthogy az az árak egyeztetését szolgálta.

Az árfolyamok nagyfokú hasonlósága

63. Az árak egyeztetése önmagában is, annak gyakorlati megvalósulásától, piaci hatásaitól függetlenül, jogsértő. A két vállalkozás közötti rendszeres információ áramlás a GVH által elvégzett számítás szerint nemcsak versenykorlátozó célzatú, hanem ilyen hatással járó gyakorlat is volt.
64. A tényállási részben bemutatott kvantitatív elemzés azért az euró vételi árfolyamán alapult, mivel a vizsgálati jelentés szerint a szereplők bevételeinek jelentős része euró vételéből származik. A két marasztalt vállalkozás által készített „alternatív” euró eladásra alapozó számítás azért irreleváns, mert euró vételből a felek előadásai alapján a Váci utca környékén marginális a bevételeik. Az eljárás alá vontak nem hoztak fel arra nézve alapos érvet, hogy viszonyítási pontként miért nem volt megfelelő az Exclusive Kft. és az IBUSZ, de különösen nem tettek javaslatot más összehasonlítási alternatívára.
65. A számítások azt mutatták, hogy a Northline Kft. és az AND NOW Kft. piaci magatartása egymással sokkal nagyobb hasonlóságot mutat, mint bármelyik kettő és az Exclusive, vagy az IBUSZ. A 97 nap közül, amikor mind az AND NOW-tól, mind a Northline-tól volt adat, 68 napon ugyanaz volt az árfolyamuk, míg a többi napon tapasztalt eltérés lényegében 1 Ft volt, ami jóval kisebb mértékű a többi pénzváltó árfolyamaihoz képest fennálló eltérésnél.
66. A vállalkozások által szolgáltatott árfolyamok alapján az volt megállapítható, hogy a Northline Kft. és az AND NOW Kft. közötti piaci viselkedésben sokkal több párhuzamosság érhető tetten, mint a többi cég között. Ez alátámaszthatja akár azt is, hogy a cégek közötti információcsere egy szélesebb körű árkartell-megállapodás része, de annyit mindenképpen bizonyít, hogy az információcserének volt versenykorlátozó hatása is.

IV. Bírság

67. A Tpv. 78. §-a szerint az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a törvény rendelkezéseit megsérti. A bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve annak – a határozatban azonosított – vállalkozáscsoportnak a jogsértést megállapító határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja.
68. A Tpv. 78. § (3) bekezdése alapján a bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen – a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.
69. Jelen eljárásban az eljáró versenytanács bírság kiszabását látta indokoltnak. A javasolt bírság összegét a Gazdasági Versenyhivatal, illetve a Versenytanács elnöke által a bírság összegének megállapításáról szóló 2/2003. sz. Közleményben foglalt, a Tpv. 78. §-a alapján kialakított szempontrendszer segítségével határozta meg.
70. A bírságszámítás viszonyítási pontjaként a két vállalkozás Váci utca és közvetlen környékén realizált forgalmát tekintette, melyet az eljárás alá vontaktól kapott adatok alapján becsléssel határozott meg. A versenytanács azért nem a valutaváltásból származó teljes forgalmat vette alapul, mert a bizonyítékok alapján csak a fent nevezett földrajzi területre vonatkozó egyeztetést találta bizonyítottnak. A bírságszámítás alapjául így a vállalkozások nyilatkozatai alapján (lásd 47. pont) a Northline Kft. esetében 80 millió Ft, az AND NOW Kft. esetében 28 millió Ft-ot vett a versenytanács.
71. A jogsérelem súlyával, ezen belül a verseny veszélyeztetettségével kapcsolatban az eljáró versenytanács álláspontja szerint megállapítható, hogy az eljárás alá vontak magatartása az árak egyeztetésére irányult. Kifejezett árkartell ugyan nem lehetett bizonyítani, de az aktuálisan követendő piaci magatartásról való rendszeres informálás így is alkalmas volt az árak befolyásolására. Mindezek alapján a verseny veszélyeztetettségét 20 pontban értékelte a versenytanács.
72. A jogsértések megvalósultak, azok szükségképpen piaci hatással jártak, amit mutat a GVH által végzett kvantitatív elemzés is. E szempontok alapján a versenytanács mindkét marasztalt vállalkozás esetében 10 pontban értékelte a jogsértés piaci hatását.
73. A jogsértéshez való viszonyulása tekintetében az eljáró versenytanács figyelemmel volt arra, hogy a versenytorzító összehangolt magatartást felróhatóan valósították meg, a faxokat küldő Northline Kft. pedig aktívabb szerepet vállalt (5, illetve 15 pont).
74. A fenti szempontok alapján meghatározásra kerülő 35 (AND NOW Kft.) és 45 (Northline Kft.) összpontszám a releváns forgalom ezrelékében adta meg a bírság összegét.

75. A határozat elleni jogorvoslatot a Tpv. 83. § (1) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2007. január 25.